

**Dzień Archiwisty w Poznaniu, 29 września 2023 r.**

W bieżącym roku już po raz piąty obchodziliśmy Dzień Archiwisty, święto ustanowione w roku 2019 przez dr. Pawła Pietrzyka Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych. Rokrocznie organizując uroczyste obchody, organizatorzy zmieniają tematykę wykładów oraz myśl przewodnią wydarzenia. I tym razem nie było inaczej. Z jedną małą różnicą – w 2023 r. prym wiodły dwa zagadnienia: wspomnienie o wybitnej pracownicy Archiwum Państwowego w Poznaniu Pani Docent Irenie Radtke oraz informacje o projekcie badawczym na temat rodzin żyjących w Poznaniu w latach 1830–1930. Kolejną odmianą było zorganizowanie Dnia Archiwisty nie tylko przez Archiwum Państwowe w Poznaniu, lecz także we współpracy z PAN Biblioteką Kórnicką, Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Oddziałem poznańskim Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

W dniu 29 września 2023 r., czyli w przeddzień właściwej daty przypadającej w tym roku w sobotę, archiwiści spotkali się w Pałacu Działyńskich w reprezentacyjnej Sali Czerwonej, by usłyszeć o wyjątkowej poznańskiej archiwistce dr Irenie Radtke w 100. rocznicę Jej urodzin. Dowiedzieli się również o założeniach i realizacji naukowego projektu dotyczącego rodzin mieszkających w Poznaniu w XIX i XX w. Gości wspólnie przywitani organizatorzy i gospodarze tego dnia, czyli prof. Krzysztof Strykowski, wicedyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu, oraz prof. Magdalena Biniaś-Szkopek, dyrektorka Biblioteki Kórnickiej. W trakcie powitania towarzyszyła im Julia Wesołowska, kierowniczką Oddziału Popularyzacji Zasobu w Archiwum Państwowym w Poznaniu. Dyrektorzy, witając zgromadzonych ciepłymi słowami, omówili program obchodów i przedstawili wszystkie znakomite prelegentki.

Podczas pierwszej części Dnia Archiwisty, Elżbieta Rogal, kierowniczka Oddziału ewidencji i opracowania w Archiwum Państwowym w Poznaniu i jednocześnie prezeska Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich przedstawiła prezentację pt.: *Z Kociewia do Wielkopolski. Z biur w młynie do Archiwum. W stulecie urodzin Ireny Radtke*, w której szczegółowo omówiła życiorys osobisty oraz zawodowy Pani Docent, ukazując wiele fotografii głównej bohaterki z różnych lat jej życia. Jubilatka pracowała w Archiwum Państwowym w Poznaniu w latach 1951–1996, wykonując wiele obowiązków: od opracowania, ewidencji i przejmowania materiałów archiwalnych, przez typowanie akt do mikrofilmowania i konserwacji, aż po nadzór nad narastającym zasobem. Mimo to Pani Docent znajdowała jeszcze czas na pracę naukową z zakresu historii i przede wszystkim archiwistyki. Jej ważnym dziełem, z którym każdy archiwista państwowy miał do czynienia, i nadal powinien od czasu do czasu mieć, są niezwykle zrozumiałe i ponadczasowe przepisy:

*Wskazówki metodyczne do sporządzania inwentarzy archiwalnych zespołów (zbiorów) akt wytworzonych w okresie kancelarii spraw (XIX i XX w.).* Poza pracą Pani Docent udzielała się w życiu społecznym środowiska, m.in. w Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich.

Następnie prof. UAM dr hab. Irena Mamczak-Gadkowska zapoznała słuchaczy z dorobkiem naukowym szanownej Jubilatki. W latach 1975–1988 Pani Docent pracowała w Zakładzie Archiwistyki na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prowadziła liczne wykłady i ćwiczenia. Jej domeną był wstęp do archiwistyki, metodyka archiwalna oraz rozwój form kancelaryjnych. Potrafiła umiejętnie łączyć teorię z praktyczną nauką zawodu archiwisty. Pani Docent napisała wiele artykułów publikowanych w naukowych czasopismach branżowych. O Jej wyjątkowości świadczy to, że zajmowała się opracowywaniem dokumentów i akt z czasów I Rzeczypospolitej Polskiej, jak również archiwaliów pochodzących z XIX i XX w. Znała specyfikę kancelarii średniowiecznej i nowożytnej. Każde studia i analiza akt dokonywane przy opracowywaniu zespołów archiwalnych w Archiwum Państwowym w Poznaniu skutkowały pisaniem artykułu z zakresu teorii bądź metodyki archiwalnej.

Po obu wystąpieniach rozwinęła się ożywiona dyskusja i przywołano wspomnienia o poznańskiej Archiwistce, ponieważ na sali zgromadzonych było wielu uczniów dr Ireny Radtke, m.in. poza Elżbietą Rogal – jedną z ostatnich studentek i magistrantek Pani Docent – byli również prof. dr hab. Jan Miłosz i dr Przemysław Wojciechowski. Wszyscy twierdzili, że zajęcia na Uczelni cieszyły się dużym zainteresowaniem studentów, a wspólna praca w Archiwum była niezwykle rozwijająca. Pani Docent wypromowała kilkadziesiąt magistrów (niektóre prace otrzymały nagrody uczelniane lub ministerialne). Uczniowie wspominali ją niezwykle ciepło, a jednocześnie jako wielką mentorkę, legendę czy nawet ikonę. Pani Docent, będąc miłośniczką archiwistyki, зараżała studentów swoją pasją. Pozytywnie ich motywowała, nakłaniała do systematycznej pracy oraz otaczała opieką, nie tylko merytoryczną. Dr Irenie Radtke zależało na tym, żeby każdy jej magistrant znalazł odpowiednie zatrudnienie w wyuczonym zawodzie.

W drugiej części spotkania prof. dr hab. Grażyna Liczbińska z Wydziału Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w mistrzowskim stylu przedstawiła projekt swojego autorstwa: „Rodzina poznańska jako źródło wiedzy o historycznym Poznaniu”. Omówiła założenia projektu, wstępne wyniki badań, a także przedstawiła współpracowników, pośród których są obecni i byli pracownicy Archiwum Państwowego w Poznaniu, czyli: Barbara Bielawna, Piotr Klimecki, Jolanta Niezborala, Stefan Olejniczak, Elżbieta Rogal oraz Katarzyna Zielińska.

Projekt ten, przewidziany na lata 2022–2024, w interdyscyplinarny, przyrodniczo-humanistyczny, sposób podchodzi do badań nad rodzinami żyją-

cymi w Poznaniu w latach 1830–1930. Analizie poddawane są aspekty związane ze zróżnicowaniem wyznaniowym, narodowościowym, społecznym i ekonomicznym mieszkańców, w kontekście przemian politycznych, gospodarczych i społecznych, jakie zachodziły w Poznaniu na przestrzeni stu lat. Kolejnym celem projektu, oprócz opracowań naukowych, jest stworzenie bazy danych mieszkańców Poznania. Dlatego do realizacji tego przedsięwzięcia zostały wykorzystane materiały archiwalne z zasobu Archiwum Państwowego w Poznaniu, w szczególności informacje o urodzeniach, małżeństwach i zgonach, pochodzące z ksiąg metrykalnych z parafii rzymskokatolickich oraz ewangelickich z terenu Poznania, a także akt stanu cywilnego z zespołu archiwalnego: *Urząd Stanu Cywilnego Poznań – obwód miejski*. To naukowe zamierzenie przyczyni się również do zwiększenia ilości zdigitalizowanych materiałów archiwalnych z zasobu Archiwum Państwowego. Dotyczy to przede wszystkim zespołu: *Urząd Stanu Cywilnego Poznań – obwód miejski*. Kopie wykonane na potrzeby projektu docelowo zostaną również opublikowane na [www.szukajwarchiwach.gov.pl](http://www.szukajwarchiwach.gov.pl). Szczegółowe informacje na temat projektu „Rodzina poznańska jako źródło wiedzy o historycznym Poznaniu” można znaleźć na stronie internetowej pod adresem: <https://rodzina.poznan.ap.gov.pl>.

Beata Karwalska  
(Archiwum Państwowe w Poznaniu)  
ORCID iD: 0009-0006-1051-7523